

ശ്രീഃ
ശ്രീമതേ രാമാനുജായ നമഃ
ശ്രീമതേ നിഗമാന്തമഹാദേശികായ നമഃ
ശ്രീസീതാലക്ഷ്മണഭരതശത്രുഘ്നഹനുമത്സമേത ശ്രീരാമചന്ദ്ര
പരബ്രഹ്മണേ നമഃ

ശ്രീമദ്രാമായണേ വാൽമീകീയേ ആദികാവ്യേ യുദ്ധകാണ്ഡേ

॥ ദ്വിനവതിതമഃ സർഗഃ ॥

This document has been prepared by

Sunder Kidāmbi

with the blessings of

ശ്രീ രംഗരാമാനുജ മഹാദേശികൻ

His Holiness śrīmad āṇḍavan śrīraṅgam

ശ്രീഃ
ശ്രീമതേ രാമാനുജായ നമഃ
ശ്രീമതേ നിഗമാന്തമഹാദേശികായ നമഃ
ശ്രീസീതാലക്ഷ്മണഭരതശത്രുഘ്നഹനുമത്സമേത ശ്രീരാമചന്ദ്ര
പരബ്രഹ്മണേ നമഃ

॥ ദ്വിനവതിതമഃ സർഗഃ ॥

രാവണസ്യ ശോകഃ സുപാർശ്വകർത്യകാശ്വാസനേന ച തസ്യ
സീതാവധാന്നിവൃത്തിഃ

തതഃ പൗലസ്ത്യസചിവാഃ
ശ്രുത്വാ ചേന്ദ്രജിതോ വധം |
ആചക്ഷുരഭിജ്ഞായ
ദശഗ്രീവായ സത്യരാഃ || 6.92.1 ||

യുദ്ധേ ഹതോ മഹാരാജ
ലക്ഷ്മണേന തവാത്മജഃ |
വിഭീഷണസഹായേന
മിഷതാം നോ മഹാദ്യുതിഃ || 6.92.2 ||

ശൂരഃ ശൂരേണ സംഗമ്യ
സംയുഗേഷ്വപരാജിതഃ |
ലക്ഷ്മണേന ഹതഃ ശൂരഃ
പുത്രസ്തേ വിബുധേന്ദ്രജിത് || 6.92.3 ||

ഗതഃ സ പരമാൻ ലോകാ -
ങ്ശരൈഃ സന്തർപ്യ ലക്ഷ്മണം |

സ തം പ്രതിഭയം ശ്രുത്വാ
വധം പുത്രസ്യ ദാരുണം || 6.92.4 ||

ഘോരമിന്ദ്രജിതഃ സംഖ്യേ
കശ്ചമലം പ്രാവിശൻമഹത് |
ഉപലഭ്യ ചിരാത് സംജ്ഞാം
രാജാ രാക്ഷസപുംഗവഃ || 6.92.5 ||

പുത്രശോകാകുലോ ദീനോ
വിലലാപാകുലേന്ദ്രിയഃ |
ഹാ രാക്ഷസചമുഖ്യ
മമ വത്സ മഹാബല || 6.92.6 ||

ജിത്വേന്ദ്രം കഥമദ്യ ത്വം
ലക്ഷ്മണസ്യ വശം ഗതഃ |
നനു ത്വമിഷുഭിഃ ക്രുദ്ധോ
ഭിന്ദ്യാഃ കാലാന്തകാവപി || 6.92.7 ||

മന്ദരസ്യാപി ശൃംഗാണി
കിം പുനർലക്ഷ്മണം യുധി |
അദ്യ വൈവസ്വതോ രാജാ
ഭൂയോ ബഹുമതോ മമ || 6.92.8 ||

യേനാദ്യ ത്വം മഹാബാഹോ
സംയുക്തഃ കാലധർമണാ |
ഏഷ പന്ഥാഃ സുയോധാനാം
സർവ്വമരഗണേഷ്വപി |
യഃ കൃതേ ഹന്യതേ ഭർതൃഃ
സ പുമാൻ സ്വർഗമുച്ഛതി || 6.92.9 ||

അദ്യ ദേവഗണാഃ സർവേ
 ലോകപാലാ മഹർഷയഃ |
 ഹതമിന്ദ്രജിതം ശ്രുത്വാ
 സുഖം സ്വപ്സ്യന്തി നിർഭയാഃ || 6.92.10 ||

അദ്യ ലോകാസ്ത്രയഃ കൃത്സ്നാ
 പൃഥിവീ ച സകാനനാ |
 ഏകേനേന്ദ്രജിതാ ഹീനാ
 ശൂന്യേവ പ്രതിഭാതി മേ || 6.92.11 ||

അദ്യ നൈര്യതകന്യാനാം
 ശ്രോഷ്യാമൃന്തഃപുരേ രവം |
 കരേണുസംഘസ്യ യഥാ
 നിനാദം ഗിരിഗഹ്വരേ || 6.92.12 ||

യൗവരാജ്യം ച ലങ്കാം ച
 രക്ഷാംസി ച പരന്തപ |
 മാതരം മാം ച ഭാര്യാശ്ച
 ക്വ ഗതോസി വിഹായ നഃ || 6.92.13 ||

മമ നാമ ത്വയാ വീര
 ഗതസ്യ യമസാദനം |
 പ്രേതകാര്യാണി കാര്യാണി
 വിപരീതേ ഹി വർതസേ || 6.92.14 ||

സ ത്വം ജീവതി സുഗ്രീവേ
 ലക്ഷ്മണേ ച സരാഘവേ |
 മമ ശത്ര്വമനുദ്ധ്യത്യ
 ക്വ ഗതോസി വിഹായ നഃ || 6.92.15 ||

ഏവമാദിവിലാപാർതം

രാവണം രാക്ഷസാധിപം |

ആവിവേശ മഹാൻ കോപഃ

പുത്രവ്യസനസംഭവഃ || 6.92.16 ||

പ്രകൃത്യാ കോപനം ഹ്യേനം

പുത്രസ്യ പുനരാധയഃ |

ദീപ്തം സന്ദീപയാമാസു -

രഘർമേദ്രകമിവ രശ്മയഃ || 6.92.17 ||

ലലാടേ ഭൂകുടീഭിശ്ച

സംഗതാഭിർവൃരോചത |

യുഗാന്തേ സഹ നക്രൈസ്തു

മഹോർമ്മിഭിരിവോദധിഃ || 6.92.18 ||

കോപാദ് വിജൃംഭമാണസ്യ

വക്ത്രാദ് വ്യക്തമിവ ജ്വലൻ |

ഉത്പപാത സധൂമാഗ്നി -

ർവ്യത്രസ്യ വദനാദിവ || 6.92.19 ||

സ പുത്രവധസന്തപ്തഃ

ശൂരഃ ക്രോധവശം ഗതഃ |

സമീക്ഷ്യ രാവണോ ബുദ്ധ്യ

വൈദേഹ്യാ രോചയദ് വധം || 6.92.20 ||

തസ്യ പ്രകൃത്യാ രക്തേ ച

രക്തേ ക്രോധാഗ്നിനാപി ച |

രാവണസ്യ മഹാഘോരേ

ദീപ്തേ നേത്രേ ബഭൂവതഃ || 6.92.21 ||

ഘോരം പ്രകൃത്യാ രൂപം തത്
 തസ്യ ക്രോധാഗ്നിമൂർച്ഛിതം |
 ബഭൂവ രൂപം ക്രുദ്ധസ്യ
 രുദ്രസ്യേവ ദുരാസദം || 6.92.22 ||

തസ്യ ക്രുദ്ധസ്യ നേത്രാഭ്യാം
 പ്രാപതന്നശ്രുബിന്ദവഃ |
 ദീപാഭ്യാമിവ ദീപ്താഭ്യാം
 സാർചിഷഃ സ്നേഹബിന്ദവഃ || 6.92.23 ||

ദന്താൻ വിദശതസ്തസ്യ
 ശ്രൂയതേ ദശനസ്തനഃ |
 യന്ത്രസ്യാകൃഷ്ടമാണസ്യ
 മഥ്നതോ ദാനവൈരിവ || 6.92.24 ||

കാലാഗ്നിരിവ സങ്ക്രുദ്ധോ
 യാം യാം ദിശമവൈക്ഷത |
 തസ്യാം തസ്യാം ഭയത്രസ്താ
 രാക്ഷസാഃ സംവിലിതയിരേ || 6.92.25 ||

തമന്തകമിവ ക്രുദ്ധം
 ചരാചരചിവാദിഷും |
 വീക്ഷമാണം ദിശഃ സർവാ
 രാക്ഷസാ നോപചക്രമുഃ || 6.92.26 ||

തതഃ പരമസങ്ക്രുദ്ധോ
 രാവണോ രാക്ഷസാധിപഃ |
 അബ്രവീദ് രക്ഷസാം മധ്യേ
 സംസ്തംഭയിഷുരാഹവേ || 6.92.27 ||

മയാ വർഷസഹസ്രാണി
 ചരിത്വാ പരമം തപഃ |
 തേഷു തേഷ്യവകാശേഷു
 സ്വയംഭൂഃ പരിതോഷിതഃ || 6.92.28 ||

തസ്യൈവ തപസോ വൃഷ്ട്യാ
 പ്രസാദാച്ച സ്വയംഭുവഃ |
 നാസുരേഭ്യോ ന ദേവേഭ്യോ
 ഭയം മമ കദാചന || 6.92.29 ||

കവചം ബ്രഹ്മദത്തം മേ
 യദാദിത്യസമപ്രഭം |
 ദേവാസുരവിമർദ്ദേഷു
 ന ഛിന്നം വജ്രമുഷ്ടിഭിഃ || 6.92.30 ||

തേന മാമദ്യ സംയുക്തം
 രഥസ്ഥമിഹ സംയുഗേ |
 പ്രതീയാത് കോദ്യ മാമാജൗ
 സാക്ഷാദപി പുരന്ദരഃ || 6.92.31 ||

യത് തദാഭിപ്രസന്നേന
 സശരം കാർമുകം മഹത് |
 ദേവാസുരവിമർദ്ദേഷു
 മമ ദത്തം സ്വയംഭുവാ || 6.92.32 ||

അദ്യ തൂർയശതൈർഭീമം
 ധനുരുത്ഥാപ്യതാം മമ |
 രാമലക്ഷ്മണയോരേവ
 വധായ പരമാഹവേ || 6.92.33 ||

സ പുത്രവധസന്തപ്തഃ
 ക്രൂരഃ ക്രോധവശം ഗതഃ |
 സമീക്ഷ്യ രാവണോ ബുദ്ധ്യാ
 സീതാം ഹന്തും വ്യവസ്യത || 6.92.34 ||

പ്രത്യവേക്ഷ്യ തു താമ്രാക്ഷഃ
 സുഘോരോ ഘോരദർശനഃ |
 ദീനോ ദീനസ്വരാൻ സർവാം -
 സ്താനുവാച നിശാചരാൻ || 6.92.35 ||

മായയാ മമ വത്സേന
 വഞ്ചനാർഥം വന്യകസാം |
 കിഞ്ചിദേവ ഹതം തത്ര
 സീതേയമിതി ദർശിതം || 6.92.36 ||

തദിദം തഥ്യമേവാഹം
 കരിഷ്യേ പ്രിയമാത്മനഃ |
 വൈദേഹീം നാശയിഷ്യാമി
 ക്ഷത്രബന്ധുമനുവ്രതാം || 6.92.37 ||

ഇത്യേവമുക്ത്വാ സചിവാൻ
 ഖഡ്ഗമാശു പരാമൃശത് |
 ഉദ്ധൃത്യ ഗുണസമ്പന്നം
 വിമലാംബരവർചസം || 6.92.38 ||

നിഷ്പപാത സ വേഗേന
 സഭാർയഃ സചിവൈർവൃതഃ |
 രാവണഃ പുത്രശോകേന
 ഭൃശമാകുലചേതനഃ || 6.92.39 ||

സക്രൂദ്ധഃ ഖഡ്ഗമാദായ
 സഹസാ യത്ര മൈഥിലീ |
 വ്രജന്തം രാക്ഷസം പ്രേക്ഷ്യ
 സിംഹനാദം വിചുക്രൂശൂഃ || 6.92.40 ||

ഊചുശ്ചാൻയോന്യമാലിംഗ്യ
 സക്രൂദ്ധം പ്രേക്ഷ്യ രാക്ഷസം |
 അദ്വൈതം താവുഭൗ ദൃഷ്ട്വാ
 ഭ്രാതരൗ പ്രവൃഥിഷ്യതഃ || 6.92.41 ||

ലോകപാലാ ഹി ചത്വാരഃ
 ക്രുദ്ധേനാനേന നിർജിതാഃ |
 ബഹവഃ ശത്രുവശ്ചാൻയേ
 സംയുഗേഷ്ചഭിപാതിതാഃ || 6.92.42 ||

ത്രിഷു ലോകേഷു രത്നാനി
 ഭുക്തേ ആഹൃത്യ രാവണഃ |
 വിക്രമേ ച ബലേ ചൈവ
 നാസ്ത്യസ്യ സദൃശോ ഭൂവി || 6.92.43 ||

തേഷാം സഞ്ജൽപമാനാനാ -
 മശോകവനികാം ഗതാം |
 അഭിദുദ്രാവ വൈദേഹീം
 രാവണഃ ക്രോധമൂർച്ഛിതഃ || 6.92.44 ||

വാർയമാണഃ സുസക്രൂദ്ധഃ
 സുഹൃദ്ഭിർഹിതബുദ്ധിഭിഃ |
 അഭ്യധാവത സക്രൂദ്ധഃ
 ഖേ ഗ്രഹോ രോഹിണീമിവ || 6.92.45 ||

മൈമിലീ രക്ഷ്യമാണാ തു
 രാക്ഷസീഭിരനിനിതാ |
 ദദർശ രാക്ഷസം ക്രുദ്ധം
 നിസ്ത്രിംശവരയാരിണം || 6.92.46 ||

തം നിശമ്യ സനിസ്ത്രിംശം
 വൃഥിതാ ജനകാത്മജാ |
 നിവാർയമാണം ബഹുശഃ
 സുഹൃദ്ഭിരനിവർതിനം || 6.92.47 ||

സീതാ ദുഃഖസമാവിഷ്ടാ
 വിലപന്തീദമബ്രവീത് |
 യഥായം മാമഭിക്രൂദ്ധഃ
 സമഭിദ്രവതി സ്വയം || 6.92.48 ||

വധിഷ്യതി സനാമാം മാ -
 മനാമാമിവ ദുർമതിഃ |
 ബഹുശഃശ്ചോദയാമാസ
 ഭർതാരം മാമനുവ്രതാം || 6.92.49 ||

ഭാർയാ മമ ഭവന്യേതി
 പ്രത്യാഖ്യാതോ ധ്രുവം മയാ |
 സോഽയം മാമനുപസ്ഥാനേ
 വൃക്തം നൈരാശ്യമാഗതഃ || 6.92.50 ||

ക്രോധമോഹസമാവിഷ്ടോ
 വൃക്തം മാം ഹന്തുമുദ്യതഃ |
 അഥവാ തൗ നരവ്യാഘ്രൗ
 ഭ്രാതരൗ രാമലക്ഷ്മണൗ || 6.92.51 ||

മന്നിമിത്തമനാർയേണ

സമരേദ്യ നിപാതിതു |

ഭൈരവോ ഹി മഹാൻ നാദോ

രാക്ഷസാനാം ശ്രുതോ മയാ || 6.92.52 ||

ബഹുനാമിഹ ഹൃഷ്ടാനാം

തഥാ വിക്രോശതാം പ്രിയം |

അഹോ ധിങ്മന്നിമിത്തോഽയം

വിനാശോ രാജപുത്രയോഃ || 6.92.53 ||

അഥവാ പുത്രശോകേന

അഹത്യാ രാമലക്ഷ്മണൗ |

വിധമിഷ്യതി മാം രൗദ്രോ

രാക്ഷസഃ പാപനിശ്ചയഃ || 6.92.54 ||

ഹനുമതസ്തു തദ് വാക്യം

ന കൃതം ക്ഷുദ്രയാ മയാ |

യദ്യഹം തസ്യ പൃഷ്ഠേന

തദായാസമനിർജിതാ || 6.92.55 ||

നാദ്യൈവമനുശോചേയം

ഭർതൃരങ്കഗതാ സതീ |

മന്യേ തു ഹൃദയം തസ്യാഃ

കൗസൽയായാഃ ഫലിഷ്യതി || 6.92.56 ||

ഏകപുത്രോ യദാ പുത്രം

വിനഷ്ടം ശ്ലോഷ്യതേ യുധി |

സാ ഹി ജൻമ ച ബാൽയം ച

യൗവനം ച മഹാത്മനഃ || 6.92.57 ||

ധർമകാർയാണി രൂപം ച
 രുദതീ സംസ്മരിഷ്യതി |
 നിരാശാ നിഹതേ പുത്രേ
 ദത്താ ശ്രാദ്ധമച്ഛതനാ || 6.92.58 ||

അഗ്നിമാവേക്ഷ്യതേ നൂന -
 മപോ വാപി പ്രവേക്ഷ്യതി |
 ധിഗസ്തു കുബ്ജാമസതീം
 മന്മരാം പാപനിശ്ചയാം || 6.92.59 ||

യന്നിമിത്തമിമം ശോകം
 കൗസൽയാ പ്രതിപത്സ്യതേ |
 ഇത്യേവം മൈഥിലീം ദൃഷ്ട്വാ
 വിലപന്തീം തപസ്വിനീം || 6.92.60 ||

രോഹിണീമിവ ചന്ദ്രേണ
 വിനാ ഗ്രഹവശം ഗതാം |
 ഏതസ്മിന്നന്തരേ തസ്യ
 അമാത്യഃ ശീലവാംഛരുചിഃ || 6.92.61 ||

സുപാർശ്വോ നാമ മേധാവി
 രാവണം രക്ഷസാം വരം |
 നിവാർയമാണഃ സചിവൈ -
 രിദം വചനമബ്രവീത് || 6.92.62 ||

കഥം നാമ ദശഗ്രീവ
 സാക്ഷാദ്വൈശ്രവണാനുജ |
 ഹന്തുമിച്ഛസി വൈദേഹീം
 ക്രോധാദ് ധർമമപാസ്യ ച || 6.92.63 ||

വേദവിദ്യാവ്രതസ്നാതഃ
 സ്വകർമ്മനിരതസ്തഥാ |
 സ്ത്രീയഃ കസ്മാദ് വധം വീര
 മന്യസേ രാക്ഷസേശ്വര || 6.92.64 ||

മൈഥിലീം രൂപസമ്പന്നാം
 പ്രത്യവേക്ഷ്യ പാർഥിവ |
 തസ്മിന്നേവ സഹാസ്മാഭി -
 രാഹവേ ക്രോധമുത്സുജ || 6.92.65 ||

അഭ്യുത്ഥാനം ത്വമദ്യൈവ
 കൃഷ്ണപക്ഷചതുർദശീ |
 കൃത്യാ നിർയാഹ്യമാവാസ്യാം
 വിജയായ ബലൈർവൃതഃ || 6.92.66 ||

ശുരോ ധീമാൻ രഥീ ഖഡ്ഗീ
 രഥപ്രവരമാസ്ഥിതഃ |
 ഹത്യാ ദാശരഥിം രാമം
 ഭവാൻ പ്രാപ്സ്യതി മൈഥിലീം || 6.92.67 ||

സ തദ് ദുരാത്മാ സുഹൃദാ നിവേദിതം
 വചഃ സുധർമ്യം പ്രതിഗൃഹ്യ രാവണം |
 ഗൃഹം ജഗാഥാമ തതഃ വീര്യവാൻ
 പുനഃ സഭാം ച പ്രയയൗ സുഹൃദ്വൃതഃ || 6.92.68 ||

|| ഇത്യാർഷേ ശ്രീമദ്രാമായണേ വാൽമീകീയേ ആദികാവ്യേ
 യുദ്ധകാണ്ഡേ ദ്വിനവതിതമഃ സർഗഃ ||